

טוב לרהיית חריג!

בשלושה רבעים ממדינות העולם, כשמנהיג יורד מן הבימה, האוכלוסייה נכנסת לבונקר.

ראשהממשלה אינו מתפטר. הוא נפטר או נהרג, מורח או מוגלה. מישוה תופס את השלטון בכוח. וזרים ברחובות מפציצים את הארמון. ברדיו מושמעים שיריילכת, וקול מתכתי קורא את "ההודעה מס' 1 של המועצה המהפכנית להצלת האומה".

במדינות מסוימות עורך המנהיג החדש "טיהור" בין חבריומתחריו. במדינות אחרות הוא נבחר בחדריחדרים, בסודייסודות, בלישכה המדינית של מיפלגה. איש אינו יודע איך ומדוע. לפתע הוא ישנו: המנהיג העליון, שמש העמים.

יכול מישוה לחשוב שהממשלה הבאה שלנו תהיה ממשלה רעה מאוד — ואני מוכן לחתום על כך. יכול מישוה לאחל לעצמו ממשלה שונה לגמרי, וגם על זה אני מוכן לחתום.

אבל נורה לגורלנו לפחות על חסד אחד: מנהיג פרש ואחר בא במקומו. בלי ריחות, בלי זעזועים, בלי משבר עמוק. אנו שייכים למיעוט קטן מאוד של עמים בעולם, שדבר כזה יכול לקרות אצלם.

על כך מותר לנו לחזק את ידי עצמנו. ולקוות שזה יישאר כך.

איש חלק מדי

האם יש ערך לאינטואיציה בחיים המדיניים? בוודאי. ועוד אידך.

בפגישתי בכיכר עם יאסר ערפאת, לפני שנה ורבע, היה מחמוד לכרי בין הנוכחים. הוא היה דוברו של ערפאת. אחרי הפגישה הוא לקח את שלושנו — שרית ישי, ענת סרגוסטי ואותי — לסיוור מודרך בעיר הנצורה. הוא הראה לנו את פצצות המיצרר שנפלו, את מחנות צבחה ושאלילא, את בתי-החולים שנפגעו, את מעון הילדים המפגרים שספג פגיעה ישירה.

פגשנו באותו היום אנשים רבים, והיו ביניהם שמצאו חן בעינינו. שלושנו התאכזבו בעימאר שקור, ידידו של הטייס השבוי אהרון אחיעז, בן כפר סח'נין בגליל. כמה מאנשי פת"ח שהיכרנו די נראו לנו — אף שהיו, כמובן, חיילי האויב.

ואילו לכרי לא מצא חן בעינינו מן הרגע הראשון. ריברנו על כך בינינו לאחר מכן, כי לא יכולנו בשום פנים לאתר את הסיבה לכך. הוא לא עשה ולא אמר מאומה שיכול היה להרגיז אותנו. אבל משהו אמר לנו שאי אפשר להאמין לו. אולי היה זריו מדי, מיקצועי מדי, חלק מדי. בין כל האנשים שהיו סביב ערפאת, הוא היה היחיד שעשה רושם של אומריהן מובהק.

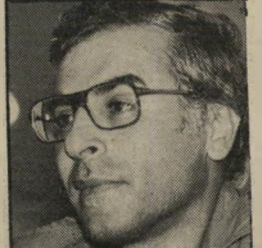
על כל פנים, היה זה לכרי שהודרו באותו יום לפרסם את ההודעה על פגישתנו עם ערפאת — עוד לפני שחזרתי לגבול ישראל. הוא העלה אותה על נס.

בשבוש שעבר עמד מחמוד לכרי ליד נימר צאלה, המכונה אכרצאלה, ראש ה"מורדים" בפת"ח, וגינה את פגישת יאסר ערפאת עם מתי פלד ואיתי. הוא הגדיר אותנו כשני ציונים, שעצם הפגישה עימם היא בגדר בגידה.

מה קרה ללכרי? מה קרה לו בין שתי הפגישות — זו שהיתה פשוט מאד: לכרי הוא היחיד מבין אנשי המנגנון של פת"ח בעולם שהצטרף למורדים.

מדוע? שמעתי על כך השערות מפי פלסטינים ואחרים. כמושב האחרון של המועצה הלאומית הפלסטינית באלג'יר הטיל ערפאת את תפקיד הרובר על אדם אחר: עכר-אלרחמן. זה הרגז את לכרי. כשבאה ההודעה לקפוץ — קפץ.

כשמענו על כך, היתה לשרית ולענת אותה התגובה עצמה: "זהו! ידענו שהוא קארייריסט".

לכרי

ישוע, אבי הפיראיון

לפני הרבה שנים התעוררה אצלי סקרנות לגבי נקודה מסוימת בהיסטוריה הבריתית.

בשנת 1066 פלשו הנורמנים לאנגליה. בקרב של האסטינגס הם ניצחו את האנגלו-סאקסונים ושיעברו אותם.

העם האנגלי של ימינו הוא תולדת שני השבטים האלה — הנורמנים והסאקסונים. השפה האנגלית היא תערובת של גרמנית וצרפתית, השפות של שני השבטים.

אם כן, מה לומר ילד אנגלי בימינו על האירוע ההוא? מה כתוב בספרי ההיסטוריה שלו על הקרב של האסטינגס? באיזה משני הצדדים הם מצדדים?

התשובה היא: בשיניהם. ההיסטוריון האנגלי מתייחס גם אל הסאקסונים וגם אל הנורמנים כאל אבותיו, והוא מחייב את הירושה הפוליטית והתרבותית של שניהם.

האתניטי של שאלה זו כדי להסיק ממנה לקח לגבי עתידנו. באחד הימים יקום השלום בין יהודים וערבים, בין ישראלים ופלסטינים. שני העמים יצטרכו לחיות בארץ זו ביחד, זה לצד זה, בצורה זו או אחרת. איך הם יתייחסו להיסטוריה של ארצם?

באחד קימים, כשאחיה וקן, איצה לכתוב ספר-היסטוריה, שגם ילד ישראלי וגם ילד פלסטיני יוכלו לקרוא אותו בהדרגה מלאה; ספר שניתן יהיה ללמוד בכיתה עברית ובכיתה ערבית. הוא יתייחס כחיוב ובאהבה לכל מה שהתרחש בארץ זו, מקדמה דנא ועד ימינו, וילמד לאזוהו אל כל גיבוריה, בניאיה, תורותיה ואוצרותיה התרבותיים. הוא יטיל אור חיובי על כולם —

הכנענים והישראלים, הפלשתים והצידונים השומרונים והגלילים, היוונים והרומאים, המוסלמים והצלבים, הערבים והממלוכים, התורכים והבריטים, הפלסטינים והציונים.

האם זה אפשרי? בוודאי. יש ספרים כאלה (כמו, למשל, ספרו של פיליפ חיתי, ההיסטוריה של סוריה, שעשה עלי רושם עז כשקראתיו לראשונה לפני 40 שנה).

נזכרתי בכל אלה כאשר שמעתי את יאסר ערפאת אומר, בנאיר

מו ב'נבה: "עמנו, אומתנו ואיורנו נתנו לתרבות האנושית את שלוש הדמות, את תרבות האכה, השייוון האחוה והצדק".

לאחר מכן, במסיבות עיתונאים שערך מייד אחרי נאומו, המ' שיק ערפאת ברעיון זה ואמר כי ישוע מנצרת היה הפידיא הראשון.

הפלסטינים נלחמים עתה נגד הכיבוש הישראלי, אמר, כשם שהם נלחמו נגד הכיבוש הרומאי.

הרבר הרגזי מאוד את העיתונאים היהודיים, שראו בכך התג' רות נוספת. זה נשמע כמו חוצפה ממדרגה ראשונה. הרי הכל יודעים כי היהודים — הקנאים ואנשי ברכוכבא — נלחמו ברומ' אים, וכי ישוע היה רב יהודי, שפיתח (או עיוות) את המחשבה היהודית של זמנו.

אך הירהור שני עשוי להוביל למסקנה כי זוהי דווקא התפת' חות מחשבתית רצויה. אם מוכן ערפאת לכלול בהיסטוריה של 'עמו, אומתו ואיורו' את כל רבדי ההיסטוריה של ארץ-ישראל, הרי יכול בה גם את נביאי היהדות וגיבוריה. ממילא תמצא גם הציגות את מקומה בתפיסה הכוללת הזאת. מכיון שהאיסלאם מכיר בנביאים היהודיים ובאבי הנצרות כמי שהקדימו את הנביא האחרון, מוזמר — אין זאת מחשבה יוצאת-דופן.

המסקנה ההגיונית היא שגם הישראלים החדשים וגם הפלסטינים החדשים הם צאצאים לגיטימיים של הארץ, יורשים חוקיים של ההיסטוריה והתרבות שלה. מסקנה זו לא תוביל אוטומטית לשלום — אך היא יכולה לעזור לכינון השלום, ולביסוס השלום אחרי שיתכונן.

מי אנס קטינה?

"יהודי אנס קטינה". נתפס יהודי שהשתתף בקטטה. המישטרה מחפשת שלושה יהודים שהיו מעורבים בתאונה.

אילו פורסמו כותרות כאלה בארצות-הברית, קל וחומר בכרית-המועצות, היה העולם כולו מודעז. בארץ היו נזרקות הפגנות, המסודרות היהודיים היו מגנים, ובסופו של דבר היה נערך דיון חגיגי בכנסת. אני יכול לתאר לעצמי בדיוק מה היה כותב על כך הארץ, למשל, במאמר ראשי.

מוכן שזה לגמרי שונה אם האיש שאנס את הקטינה הוא ערבי, או אם ערבי השתתף בקטטה או היה מעורב בתאונה. איך אפשר להשוות?

אומנם, הארץ מרגיש שאסור לכתוב בכותרת "ערבי אנס קטינה". חיליה לו מאלוהים. תחת זאת הוא כותב: "בךמיעוטים אנס קטינה".

זה ביטוי מעניין. מה זה "בךמיעוטים"? כמה מיעוטים יש במדינת-היהודים? עד כמה שרוע לי, יש בה רק מיעוט אחד — הערבים. בני המיעוט האחר הזה מתחלקים ל כמה עדות ותיות — מוסלמים, דרוזים (שהם ספק עדה מוסלמית-שוושה, ספק דת נפרדת) ונוצרים.

וכאשר מדובר על ערבי מחברון — למה מתייחס המושג "בךמיעוטים"? האם הערבים בחברון הם מיעוט? ואם כן, היכח הם רוב בגדה המערבית, ומיעוט בארץ-ישראל המערבית, אך רוב בארץ-ישראל השלמה שמשני עברי הירדן, ורוב עצום במרחב כולו.

השאלה היא: מדוע אין הארץ כותב, למשל, כי "בךהרוב אנס קטינה", או "בךהרוב מעל בכספים", או "בךברכנסת מננייהרוב נשפט למאסר"?

מן השימוש במושג "בךמיעוטים" נודף ריח של צביעות מתחסדת. אני מציע לעורכי הארץ לבטלו. או שיכתבו "ערבי" אנס קטינה, ואו תהיה הגישה הלאומנית לפחות נקיה מצביעות, או שיוותרו על הגדרות גזעניות, ויכתבו על חשודים ופושעים בלי

ציון הגזע, הלאום, הרת והעדה — כמו שמקובל בכל העול' התרבותי.

עצה של ראש-ממשלה

ויליאם קלייבורן היה כתב וושינגטון פוסט בארץ, וזה ק' מצא חן בעיני מישוה.

רוב הכתבים הזרים בישראל לומדים מהר מאוד שכדאי לרקן לפי חילי הממשלה. לא לראות מה שלא כדאי לראות. לא לכתב על דברים בלתי-רצויים. שהרי אם ממשלת-ישראל תתרגו, יתרג גם הקוראים היהודיים של העיתון בבית. ובעיקר נותני-המורעז ואו בעלי העיתון יתרגזו עלי. ובארץ לא יזכה עושה-הצדק בראיונות ובסקופים ועורכי יתרגזו גם על כך.

קלייבורן התעקש בכל זאת לכתוב מדי פעם על המתרח' בגדה המערבית. על הפגנות ומידייהאכנים, על נערים ונערו' שנהרגו מיריות שנורו באוויר, על המתנחלים ומעשייהם. בחוס' המיקצוע נפצו שמועות שכמה מכתותיו נגזזו או צונזרו על-י' העורכים שלו. ממשלת-ישראל לא צינורה דבר. לא היה צורך, כשקלייבורן העקשן לא למד לקח, החליטו עורכיו להעבי' להורו.

הודמנתי למלון אמריקן קולוני במיזרח-ירושלים באו מערבי האחרונים של קלייבורן בארץ. עמיתו הספידו את כ' גורלו. "הורו" הם אמרו, "אחרי המירוח התיכון? ממור מיסכן? קורה בהורו? כלום! זה בית-קברות!"

קלייבורן נסע להורו, ועכשיו קורה שם באיזור הרבה מאו' בסרילאנקה הסמוכה יש מהומות, ונערכה שחיטה בכני המיעו' הסטאמילי.

לקלייבורן היה הרבה מה לכתוב. אבל הוא לא יכול היה לכתב כי שילטונות סרילאנקה הטילו צנזורה חמורה על הריווח' המתרחש. חוץ מן ההודעות הרשמיות אסור לפרסם דבר — ז' וחלק.

לאחרונה ריאיון קלייבורן את ראשהממשלה, והתלונן ע' הצנזורה. "מה בעינייה?" אמר לו ראשהממשלה, "הרי אתה יכו' תמיד לקפוץ לעיר היהודית הסמוכה ולשגר את החומר של משב"ם!"

אחות קטנה

אילנה גור מאשימה אותי בכל הודמנות שאני אשם בכך שהי' פסלת. העולם הזה הגדיר אותה לפני שנים רבות כפסלת — ולא היתה לה ברירה אלא לפסל.

זה מכריח אותי לספר את הסיפור.

ערב ראשהשנה תשי"ז נסעתי לבית-דולפין בשביציון, כד' לכתוב את כתבת אישהשנה תשי"ז (גמאל עכר-אל-ינאצר' בסיימי את המלאכה החלטתי לסירי בחורכות המיבצר הצלבנ' הסמוך מונפור (שמו המקורי היה שטאקונברג, המהורו' הגרמנית של אותה המילה, כי המצורה שימשה כמאחו' שי' מיסררהאברים הגרמני). בדרך חזרה משם התהפך הגיפ של ונהרס, וגם אני נחבלתי במיקצת.

חזרתי לתל-אביב במונית-שירות ולקחתי את רחל, שעזמ' חייתי אז בחטא, לחופשת-ראשהשנה על הכרמל. לא חלמנו א' שתוך ימים מעטים תפלוש ישראל לסיני.

מכיוון שהייתי די חבול, לא הרבינו להתרוצץ. אכלנו ממי' סעדה במרכז הכרמל, ושן' התוודענו לבחור צעיר, סטו' דנט לרפואה, שעזמו נכנסנ' לשיחה באקראי.

הצעיר, שהציג את עצמ' בשם דני גור, מצא מאורח ח' בעינינו. הוא נראה לנו כטיפו' החיובי ביותר של צבר: איריא' ליטט, בעל מוח פתוח וסקרניו' רכה, שבחר במיקצוע-הרפואו' לכדור ורונגי שהיה, כפי שנוכחנו לדעת, סימך-היכר שלה.

כדי לעזור לבני-ארס, ושגם דיעותיו בעניינים לאומיים וחברתיי' נראו לנו מאור.

דני סיפר לנו שנולד בטבריה, שהתייתם מאמו בגיל צעיר, שאביו עורב בחו"ל ושהוא נשאר בארץ לבדו עם אחותו הקטנה.

במשך השבוע, שבו נפגשנו לעיתים קרובות וגם ביקרנו בדירתו' הירבה לספר על האחות האהובה. בהדרגה נוצרה בדמיונו' תמונה' אחות קטנה, רעונה, נחבאת אל הכלים, הזקוקה להגנת אחיה.

באחד הימים, כשישבנו בשקט בדירתו, שמענו המולה גדולה' הדלת נפרצה בתנופה ולחדר נכנסה בחורה מגודלת, שופעת חיי' ועליצות, שקולה וזיעזע את הקירות ושמיילאה בנוכחותה את הבריה כולה. עוד לפני שחלפה שעה סיפרה לנו על חברי' וחברותיה, חוויותיה ופגישותיה — הכל בקול גדול ובסיגנון של הזמור ורונגי שהיה, כפי שנוכחנו לדעת, סימך-היכר שלה.

זאת היתה אילנה, האחות הקטנה.

המחשבה הראשונה שלי היתה שאם מישוה ינסה להתנכ' לאחות קטנה זו, מוטב לו להיזהר.

אילנה גור היא, פסלת, מעצבת-אביזרים ומה עוד. אך בעיני' היא, בראש וראשונה, בעלת כושר עילאי לתאר בני-ארס ומצבינ' — בהומור עוקצני שברך כלל אינו מוצא כליכ' חן בעיני' האנשים המתוארים. אך להשומעים ינעם. הם צוחקים עד רמעות' פעם ישבנו אצלה בבית, השעה היתה מאוחרת, ואיש לא קנ' ללכת. לבסוף אמר מישוה: "אני לא יכול לקום, מפני שאם אלך — אילנה תתחיל לתאר אותי. או או שנקום ונלך כולנו ביחד, א' שאני נשאר".

אז נשארנו כולנו.

גור